

แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
APPROACHES FOR DEVELOPING EFFECTIVE STUDENT CARE
SYSTEMS FOR SCHOOLS TO EXPAND EDUCATIONAL
OPPORTUNITIES UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN
PRIMARY EDUCATION AREA 2

พิชาพงศ์ นาภู¹, กฤษกนก ดวงชาตม²
Pichapong Naphoo¹, Kritkanok Duangchatom²
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University^{1,2}
Email : pichapong7590@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นด้วยค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 1)ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)ด้านคัดกรองนักเรียน 3)ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4)ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา 5)ด้านการส่งต่อ การประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : 1. แนวทางการพัฒนา 2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions Student Care Systems for Schools to Expand Educational Opportunities under the Office of KhonKaen Primary Education Area 2, 2) to study the Approaches for Developing Effective Student Care Systems for Schools to Expand Educational Opportunities Under the Office of KhonKaen Primary Education Area 2” The group of informants are administrators and teachers 285 persons. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form and a guideline assessment form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and analyze the priorities of the necessary needs with the PNI_{modified}.

The results were as follows: 1. the current state of the Student Care Systems for Schools to Expand Educational Opportunities under the Office of KhonKaen Primary Education Area 2, the overall level was at a moderate level, the desirable conditions the overall level was at the highest level. 2. Guidelines for the development of the Student Care Systems for Schools to Expand Educational Opportunities Under the Office of KhonKaen Primary Education Area 2, it was found that 1) the aspect of getting to know each student individually. 2) Student screening. 3) Promotion and development, 4) Prevention and problem solving and 5) forwarding side on suitability In terms of feasibility and usefulness, it was found that the overall level was at the highest level.

Keywords : 1. Development Guidelines 2. Student Support System 3. Schools to Expand Educational Opportunities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีแนวดำเนินงานในการปรับเปลี่ยนบทบาทและ เจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องสนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครองเพื่อให้บ้าน โรงเรียนและชุมชนเชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประสานสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ชุมชนและผู้ชำนาญการในสาขาต่างๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไขส่งเสริมพัฒนานักเรียนและเยาวชนในรูปแบบสหวิทยาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูทุกคน และผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากสถานศึกษา การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (กรมสุขภาพจิต, 2551)

การวิเคราะห์ปัญหาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่าปัญหาต่างๆ นั้นมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน อย่างมาก ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูง ขาดทักษะและประสบการณ์ ในการเผชิญกับปัญหา มีพฤติกรรมแสดงออกที่ไม่เหมาะสม แต่งกายผิดระเบียบ ไม่มีวินัย กระด้างกระเดื่อง ไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอย เก็บตัว ซึมเศร้า พุดจาก้าวร้าว ไม่สุภาพ โต๊ะเถียง เสียงดัง เอะอะโวยวาย การเรียนตกต่ำ ไม่สนใจเรียน หนีเรียนหรือมาโรงเรียนสายเป็นประจำ มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน มั่วสุมทางเพศกับเพื่อนชายหญิง พกพาอาวุธหรือใช้สารเสพติด เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการ

ป้องกันแก้ไขอย่างเหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2562)

ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการจัดการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายสำคัญที่คุณภาพผู้เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อทราบระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อให้สามารถนำไปใช้บริหารและดำเนินงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารด้านต่างๆ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,035 คน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 980 คน กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 285 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie&Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น(Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 และการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี(Best Practices) โดยพิจารณาจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 3 โรงเรียน เพื่อนำไปสู่การศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ในสถานศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.269$, S.D.=.812) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.877$, S.D.=.570) ลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 ด้านคัดกรองนักเรียน ($PNI_{modified}=.574$) ลำดับที่ 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{modified}=.538$) ลำดับที่ 3 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา($PNI_{modified}=.510$) ลำดับที่ 4 ด้านการส่งต่อ($PNI_{modified}=.422$) และลำดับที่ 5 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน($PNI_{modified}=.421$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมรายด้าน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	สภาพปัจจุบัน		ระดับการดำเนินงาน	สภาพที่พึงประสงค์		ระดับการดำเนินงาน	PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.			
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.213	.716	ปานกลาง	4.944	.606	มากที่สุด	.538	2
2. การคัดกรองนักเรียน	3.125	.815	ปานกลาง	4.921	.564	มากที่สุด	.574	1
3. การป้องกันและแก้ไข ปัญหา	3.251	.761	ปานกลาง	4.911	.585	มากที่สุด	.510	3
4. การส่งเสริม และ พัฒนานักเรียน	3.440	.781	ปานกลาง	4.889	.585	มากที่สุด	.421	5
5. การส่งต่อ	3.320	.831	ปานกลาง	4.724	.501	มากที่สุด	.422	4
โดยรวม	3.269	.812	ปานกลาง	4.877	.570	มากที่สุด	.491	

5.2 แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการแสวงหาข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนช่วยเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันเพื่อสะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ 2) ด้านคัดกรองนักเรียน โดยการวางแผนการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งกลุ่มสามารถกลุ่มพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) กลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา อย่างชัดเจนจัดเก็บข้อมูลให้เป็นความลับสามารถนำข้อมูลเข้าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนได้เป็นปัจจุบัน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา จัดทำโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม โดยให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ที่มีผลการพัฒนาตนเองไปทิศทางที่ดีขึ้น 4) ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา โดยการเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีเครือข่ายประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยาการให้ คำปรึกษาแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 5) ด้านการส่งต่อ วางแผนจัดระบบการส่งต่ออย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ปัญหานักเรียนก่อนการส่งต่อ สร้างความรู้ความเข้าใจในการส่งต่อแก่ครู

บุคลากรและผู้ปกครองให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและประสานความร่วมมือในการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการประเมิน ตรวจสอบแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

6.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

6.1.1 สภาพปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีการบริหารและดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามสภาพของบริบท ต้องได้รับการพัฒนาให้การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีความต้องการในการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2551) ได้นำเสนอว่า การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฎฐวิภา คำปิ่นศรี (2559) ได้วิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิราภรณ์ บุตรพรม (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

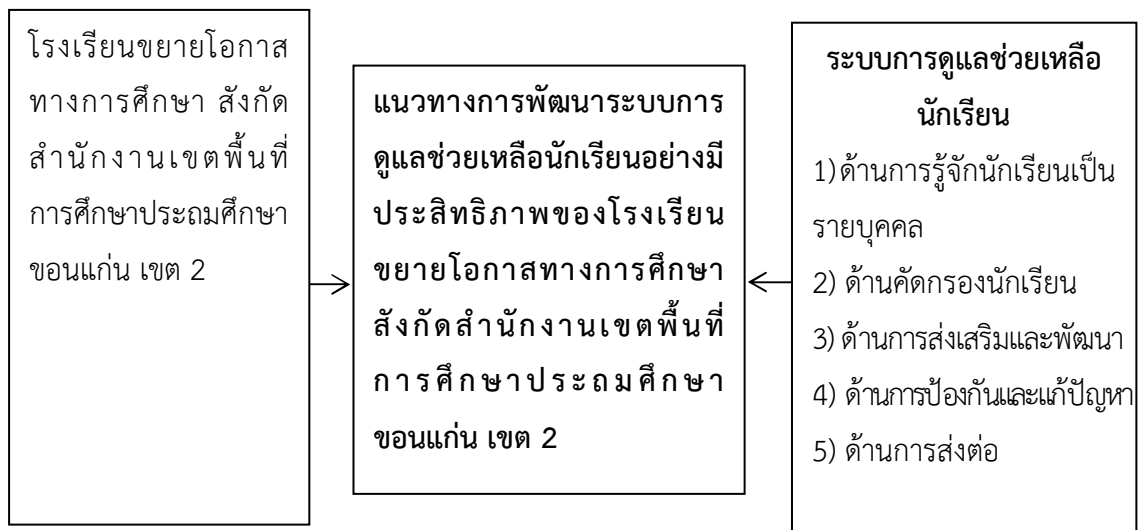
6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีความต้องการในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้นำเสนอว่า การพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิราภรณ์ บุตรพรม (2560) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราพร สุทธิสาร (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1)ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)ด้านคัดกรองนักเรียน 3)ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4)ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา 5)ด้านการส่งต่อ การประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดและนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงนำไปกำหนดแนวทางเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้นำเสนอว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพเกล้า ทองธรรมมา (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ 5 ด้าน 34 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส ผุดผ่อง (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ประกอบด้วย 5 ด้าน 37 แนวทาง ความเหมาะสมของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมี ประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2 ดังภาพที่ 1

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ไม่ได้มีขอบข่ายเพียงแต่เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เท่านั้น การที่กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น ต้องมีค่านึงถึงบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จึงจะสามารถกำหนดแนวทางการ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตามสภาพ บริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการสนับสนุนเรื่องนโยบาย ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน เนื่องจากการวิจัย พบว่า ความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนาที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยดัชนี Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีจุดอ่อนที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าจุดแข็ง จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจนถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องนำ แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาเสริมสร้างหลักการบริหารเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดคุณภาพต่อนักเรียนมีพฤติกรรมและลักษณะอันพึงประสงค์

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 แนวทางที่ได้จึงมุ่งเน้นที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่จะนำแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไปใช้ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์การตนเอง และควรสร้างความตระหนักรู้(Awareness) ในการขับเคลื่อนอย่างจริงจังโดยการมอบหมายงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา และมีการนิเทศติดตามแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อนำมาจัดลำดับค่าความต้องการจำเป็นผลปรากฏว่าอยู่ลำดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไปให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยลงในเชิงลึกด้านดังกล่าวในลักษณะของรูปแบบการพัฒนา หรือกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านดังกล่าวให้ดีขึ้นต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2551). **คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-6)**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตรภาพร สุทธิสาร. (2562). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐวิภา คำปันศรี. (2559). **สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพเกล้า ทองธรรมมา. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- มธุรส ผุดผ่อง. (2563). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิราภานต์ บุตรพรม. (2560). **แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2562). **รายงานการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562**. ขอนแก่น : สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.